

Nr 525

Av herr Nyquist m. fl., om en regionplan för användningen av landets grustillgångar.

(Lika lydande med motion nr 1073 i Andra kammaren)

Under de senaste årtiondena, då den materiella standarden växt i mycket snabb takt i vårt land, har samtidigt vissa naturtillgångar utnyttjats mycket hårt. Detta utnyttjande har skett tämligen planlöst som ett resultat av kortsiktigt tänkande och i många fall också bristande kunskaper om sammanhangen i naturen. När nu naturvårdens krav börjar göra sig gällande och med rätta kommer att ändra på målsättningen för samhällsplaneringen är det nödvändigt att tekniker och naturvårdare gemensamt söker finna nya vägar och beredes tillfälle att utarbeta förslag till en annorlunda och bättre ordning.

Naturtillgångarna måste utnyttjas med tanke på samhällets fortbestånd och utveckling. Det måste bli en fråga om utnyttjandegrad och möjligheter att till vissa delar bevara desamma. För det framtida samhällsbyggandet och för "underhållet" kommer alltid att krävas t. ex. mark för täkt av sten, grus, sand och lera som avses för byggnadsändamål. De nämnda naturtillgångarna kan synas rikliga i vårt land i jämförelse med tillgångarna i andra kulturområden i världen, men de är geografiskt skiftande och ej heller outtömliga. Betydande begränsningar av grustillgångarna finns inom vissa områden.

Landets totala grustillgångar har uppskattats till 35 miljarder m³. Årsförbrukningen av grus har ökat från 10 till 35 miljoner m³ från 1950 till 1967. Cementförbrukningen och åtgången av betonggrus har bara under 1960-talet ökat med mer än 50 % för landet som helhet. Stegringen sedan 1930-talet har varit mycket kraftig. Brist föreligger redan nu på högklassiga grusmaterial inom områden med stor byggnadsverksamhet. Trycket på exploatering av de grustillgångar som ännu finns orörda inom dessa områden stiger snabbt. Det anses t. ex. att endast en ringa del av Göteborgsregionens grustillgångar återstår år 2000 om inte besparingsåtgärder sätts in. Det är givetvis inte bara denna region som kommer att få svårigheter. Även andra storstadsregioner börjar se en gräns för de nära liggande tillgångarna. I framtiden kan det bli så, att vi i många regioner inte har tillräckligt med grus inom räckhåll. Därför måste vi överväga en annan teknik som innebär en bättre hushållning.

Kan det då finnas andra förutsättningar och handlingslinjer? Måste våra byggnader och anläggningar sluka våra bästa grusåsar? Kan inte byggnadsmaterial användas flera gånger? Behöver vi utnyttja så mycket grus till utfyllnadsmaterial som för närvarande sker? Är det rationellt att skövla grustillgångarna och fylla grusgroparna med avfall? Sand och grusexploateringen kan säkerligen koncentreras och rationaliseras, så att ingreppen blir kortvariga och välavvägda och återställningen ske med större snabbhet. Naturgruset t. ex. bör reserveras för betongändamål, stenmaterial, framställt genom krossning av berg och sprängsten, bör kunna komma till större användning.

Ett omfattande samarbete mellan naturvård och teknik kan måhända radera den gräns som nu ofta finns mellan krav och önskemål från naturvårdshåll och teknikernas krav på rationalitet och ekonomi. Kostnaderna för att bruka en naturtillgång, i synnerhet om det är fråga om ett marginalutnyttjande, bör sättas i relation till kostnaderna för åtgärder som avser att minska behovet. Lagarbete och tvärvetenskapliga insatser genom hela denna problematik borde kunna ge resultat.

Under åberopande av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag syftande till en regionplanerad användning av landets grustillgångar.

Stockholm den 27 januari 1970

Yngve Nyquist (s)

Ivar Andersson (s)

Torsten Hansson (s)